

Car… Mariae Demetri
… Beator. martyr.

X. S. Oczy boskie otwarte i t. d. albo Dyaryusz uroczystości wprowadzenia szkaplerza świętego do kościoła Kanoników Regularnych w Piły 21 listop. 1695 r.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0001717

OCZY BOSKIE OTWARTE,

NAD ZAKONEM S. CANONICORUM REGULARIUM, S. MARIÆ DEMETRI DE URBE DE POENITENTIA BEATORUM MARTYRUM.

ALBO

DYARYUSZ

VROCZYSTOSCI WPROWADZENIA

SZKAPLERZA SWIĘTEGO,

DO KOSCIOŁA TYCHZE KANONIKOW ZAKONNYCH NASWIĘTSZEY PANNY,

ODPRAWIONEY

W Pilcy dniá 21. Listopádá/ Roku Páńſkiego 1695/

ZA DOBROCZYNNĄ ŁASKĄ,

IASNIE WIELMOZNYCH ICHMM. PP.

MICHAŁA Z WARSZYC WARSZYCKIEGO,

WOIEWODY SENDOMIERSKIEGO,

PIOTRKOWSKIEGO, OYCOWSKIEGO, &c. &c. STAROSTY;

Y

DOMICILLI

Z WIELKIEY CHRZASTOWY

WARSZYCKIEY,

WOIEWODZINEY SENDOMIERSKIEY,

PIOTRKOWSKIEY, OYCOWSKIEY, &c. STAROSCINEY,

Zakonu pomienionego Wielkich Fundatorow y Dobrodźieiow:

PRZEZ

Jednego Kápłáná Zakonowi temu wſzelkiego dobrá ſzczerze życzliwego, do Druku podány, y oczom świátá Polſkiego

OTWORZONY.

Roku, ktorego Bog weyrzał ná pokorę Służebnice ſwoiey, 1695.

Z Pozwoleniem Stárſzych.

W Krákowie/ w Drukárni Akádemickiey.

1.

Non enim indoctas fabulas ſecuti notam fecimus vobis Domini Noſtri Jeſu Chriſti virtutem & præſcientiam, ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis. 2. Petri 1.

Jáśnie Wielmożnym,

y Naywielebnieyszym w Bogu,

Jáśnie Wielmożnym / Wielmożnym Ich Mć. Pánom /

FVNDATOROM, RESTAVRATOROM, POMNOZYCIELOM, Y DOBRODZIEIOM WSZYTKIM

Zakonu Canonicorum Regularium S. MARIÆ Demetri de Vrbe de Pœnitentia BB. Martyrum.

BOg niechay stokrotnie płáći / y wszelką szczęśliwośćią dni onych nápełnią.

IAko chęć wiádomośći, ták y oznaymienia, wrodzona iest żyiacym ludźiom, IAŚNIE WIELMOŻNI, y Naywielebnieyśi w BOGU, Iáśnie Wielmożni, Wielmożni, Moi Wielce Mćiwi PANOWIE FVNDATOROWIE Kánonikow Naświętszey Pánny, y Dobrodźieie. Rozum álbowiem prawdy chciwy wiedzieć koniecznie vśiłuie, á chćiwość w człowieku towárzyska, tego wszytkiego, co záwiera w sobie, vdźielić, pioremli, dyskursemli, przytomnemu y odległemu Przyiaćielowi przyczyną zostáie. Ztad owo w nas niepokoy, áż się dowiemy, ckliwość y vtesknienie wielkie, aż wiádomośći nábytey drugiemu komunikuiemy. Od Bogá to záczęło się, do rozumnego stworzenia swoiego wiádomośći vczestnictwo, y korrespondencya, á od nas pragnienie vmieiętnośći początek wźięło; kiedyśmy z wyższego Ráiu ná ten padoł źiemie wygnáni zostáli. Bog álbowiem nieskończoney pełen będąc mądrośći, gdy wszytko ma przed oczyma swemi, wiedźieć nie pragnie, ále nieskończenie dobry y naymileyszey z Narodem Ludzkim konwersácyi chćiwy, cokolwiek miał nayskrytszego w sobie, począwszy od Słowá Przedwiecznego, od Chwáły niebieskiey, áż do nayliższego robaczká, y áż do przepaśći piekielnych, iuż przez Aniołow, iuż przez Prorokow, szczerze, y prawdźiwie oznáymił. My záś z Synow łáski, stawszy się synámi gniewu, kiedyśmy do konwersácyi źiemskiey przyszli, pámiętni Niebá, á niewiádomi Dekretow Nayw yższego, wołaliśmy wzdycháiac do Gor Niebieskich, *dicite*, *annunciate*! przemowćież, oznaymićież! y doczekáliśmy się wielkiego do nas po wielu wiádomośćiách Przedwiecznych Posłá CHRYSTVSA IEZVSA; *Misit Deus Filium suum*; ktory dopiero, poufaley niżeli Aniołowie

iołowie, wyraźniey niżeli Prorocy oznaymił Ludzkiemu Narodowi: *Quid cogitauerit de illo Deus*. A ieżeli kto, tedy Fundatorowie Swiętych Zakonow tákowa chęć máia, żeby wiedźieli o tych, ktorym czynia dobrze. Mátká o dźiećiách, Ogrodnik o ſzczepách, Pan o ſkárbách złożonych, Goſpodarz o Celadce, Fundator pobożny o ſwoich myśli Zakonnikách. Oni álbowiem ſa Synámi ich w Chryſtuśie, Szczepámi w Ogrodách kwiećia y owocow pełnemi, Skárbcámi pełnemi pereł świecących, y ſzácunek ſwoy maiacych w Niebie, Sługámi Dobrodźieiow ſwoich, ktorzy intencye ich y wzdychánia, Pánu Niebá y źiemie prezentuia, náoſtátek murem y tarcza przed Pánem Záſtępow káżdego czáſu. A przeto, wiem zápewnie, że tákowa chęć *ſciendi*, wiedźieć, á wiedźieć o Zakonie Kánonikow Naświętſzey Pánny, trzyma áż dotad Fundatorſkie dobroczynne myśli y ſercá Iáśnie Wielmożnych, Naywielebnieyſzych w Bogu, Wielmożnych W. MM. moich Wielce MM. Pánow, ktorzy nie prágnieće wiedźieć ich *Originem*, áni powinnośći, bo wiećie iáko ſa w Kośćiele Bożym ſtárożytni, wiećie kogośćie, y po co wprowádźiwſzy w dobrá y máiętnośći ſwoie Dobrodźieyſtwy wielkiemi rozprzeſtrzenili, obrona, y promocya ſwoia z wielu zápádłych niebeſpieczeńſtw wyrwáli, bo ich ieſt Powinność, we dnie y w nocy, Bogu z Anioły śpiewáć, y zbáwieniu Duſz Ludzkich z Chryſtuſem ſłużyć: ále prágnieće wiedźieć; *Quid cogitauerit de illis Deus*? to ieſt, Czy będźie im kiedy dobrze? na co ich Pan Bog w ták wielkim vboſtwie, áż do dniá dźiśieyſzego záchował? Otoż dáie Wam wiedźieć Sámá Matká Boſka *aperiens altitudinem Sapientiæ & Scientiæ Dei* nád nimi, że ich Bog chował, y chowa do tad iáko ogień ś. w Máchábeyſka zákopány ſtudnia, żeby czáſu wielkiey Ofiáry, y ſámi miłośćia Boſka gorzeli, y świát oźiembły, przykładem, y náuka pobożna zápálali; kiedy przyſzłá do nich w Krolewſkiey *magnifice* z Łáſkámi, y Przywileiámi SZKAPLERZA Swiętego, do vbogiey Rezydencyey ich Pileckiey. Dáie y druga wiádomość, że błogoſłáwieni ſa, y dobrze im będźie, kiedy ſporzadza im ták mocnych dobroczynnośćia Fundatorow, ktorzy ich rękámi włáſnemi iáko święte płomienie, *Ignem ſanctum ex puteo expectationis* dobywáia, y ná vſługę Ołtárza Chryſtuſowego znáiac bydź potrzebne, y doświadczone, nioſa. Przyznam ſię, że *abſorptus* będac *à magnifica Gloria* Mátki Boſkiey, przez Iáśnie Wielmożnych Fundatorow do Kośćiołá tych Oycow Pileckiego wprowádzoney, onę ſam w ſobie, iáko żywa vmbrę Chwały Niebieſkiey vważáć poſtánowiłem, ále gdy przyſzło mi ná pamięć, iáko wziazd Zony Germániká, y Tráiáná Ceſárzá do Rzymu, wdźięczność Pithiáſzá ku ſwemu Dobrodźieiowi, dźiełá Wálecznych Bohátyrow, pogrzeby dawnych Krolow, Kártháginę, y Bábilonu wymurowána hárdość, wiele piſzacych świátu do potomney wiádomośći podáło, rozumiáłem zá rzecz być ſłuſzna Tryumf ten Mátki Boſkiey, ták iáko w ſobie był świátu do widzenia podáć. Tu

álbo-

álbowiem ieżeli de *varitate* idźie, w ták vbogim Zakonie, ták niespodźiana (ktorey ieżeli ná podobnym ákćie rowna kiedy będźie, dosyć iey będźie) Chwały Mátki Boskiey áppárencya, ták wielka Iáśnie Wielmożnych Fundátorow dobroczynnośći przećiwko nieżyczliwych perswazyom, iáko przećiwko wodźie idacym zá samym tylko Duchá S. instinktem kontestacya, á zaż może bydź co nád to *rariùs aut singulariùs?* Dźieło to Boskie iest, *Opus Excelsi*, Fawor to osobliwszy Niebá, że ná tych, co są v świátá zápomnieni, obeyźrzał się Naywyższy, y otworzył one swoie miłośierne Oczy, ktore iáko świát cáły ożywiáia, ták y temu Swiatobliwemu Zgromádzeniu pożadány żywot przynosza.

Przyimićież tedy Iáśnie Wielmożni, Naywielebnieyśi, Wielmożni M. M. Pánowie Fundatorowie y Dobrodźieie Zakonu tego tę ode mnie wiádomość, może oná vkontentowáć pobożność Wászę, ktorzy służyćie Mátce Boskiey, y kochaćie służacych oney. Oczekiwánia Wásze, ktore Wam czyniło zápátrowánie się ná procedery Zgromádzenia tego, tym napełniayćie, że im Sámá Mátká Boska, dobre przynośi wieśći: *Dicite justo quoniam bene.* Zápomnićie dawnych defektow, ktore się od Niebá záczęły, y áż do tad w káżdego stanu ludźiách plątáia się znacznie. Nie masz ná źiemi ták świętego mieyscá, gdźieby się nie znáydował máiący, álbo przygánę, álbo winę iáką; kto álbo w sobie, álbo w Zgromádzeniu swoim grzechu nie ma, niechay ná nich kámieniem rzući. Wszytka Zakonu tego S. v Ludźi mniey ostrożnych winá, że v nich długo pánowáły Domowe niepokoie. Nie chwalę y tą tego, bo w pokoiu krzewi sie miłość Boska, ále się z drugiey strony bynamniey Sadom Boskim nie sprzećiwiam, ktory w nich, ognie swe nie nieći, ále krzesze, y nátárczywemi wiátrámi (chcac mieć śilnieysze y mocnieysze) rozdyma. Były niesnaski, y zámieszánia, ále z tych záwsze zánosło się *in perfectiùs esse* do doskonałośći. Wszákże ná ten czás morze trupa wyrzuca, kiedy się burzy, y sprawiedliwy z vpadku mocnieyszy. W Roku 1694, y 1695, gdźie byłá okázya *poscendi Veridicos Virosq; Dei*, w poysrzodku murow owych, ná ktorych *superbo indice* pisáno niegdyś *contemptum Pusilli gregis huius*, nie tylko ná budynkách *motu illo terra* nieporuszonych, ná Dyamentách w poysrzodku pereł, ná Cedrách *in silua hominum folia & florem jactitante* schodźiło, ále náwet, y o płot y o koł trudno było: *non est inuentus qui opponeret se pro Domo Domini.* bo, *Exiguum annuli metallum æstimabat iniquè, pluris se esse majore gemmâ, & malè sana membra existimauerunt falsò, cum proprio mali studio distraherentur in varias partes; viuere se posse abscissa à Capite.* Nie wyszedł z nich (nie mowię z chełpliwośći, ále w boiáźni y pokorze) Heretyk bluźniercá Bogá, Mátki, y Swiętych iego. Mnieysze defektá iáko kurz iaki potrząsnawszy, świátu tańszemi pokazał. Z ktorych kiedy ich teraz powstáiący Auster Naświetszy oczyszcza, y pilnieyszy S. Stolice Apostolskiey ták iáko y inszych dozor omiata; sprzyiayćie znowu dawno życzliwi, pocznićie mieć Zakon ten w respektách łáski swey skutecznych, ktorych Bog do tego prowádźi; ázebyśćie w nich pomnażáiac Chwałę iego, Zbáwienie Wásze vpewnili. Valete. Dat. w Krákowie Anno Dni 1695. Die 16. Decembr.

X. S. K. R.

Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato sunt corde. *Psalmo 33.*

Blisko iest Pan tym, co sa skruszonego sercá.

ROku od Národzenia Syná Bozego 1695. ktorego w Kośćiele S. Rzymskim Kátholickim ná Káthedrze Piotrowey záśiada Naywyższy Biskup INNOCENCYUZS Dwunasty; ná Thronie Polskim / szcześliwie nam pánuiacy JAN Trzeći/ Berło y Jabłko Naiaśnieyszych Krolow Polskich ozdoby/ cum Æmulatione vicinarum gentiũ & publica Páństwá swoiego felicitate piástuie/ w Zakonie Canonicorum Regularium S. MARIÆ Demetri de Urbe de Pœnitántia BB. Martyrum Swietych Pátryárchow/ Kletá/ trzećiego po S. Pietrze Apostole ná Stolice Swieta Apostolska Sukcessorá/ Zakonu tego S. pierwszego Fundatorá: Cyryaká znalesce z Helena S. Krzyżá Chrystusowego/ Restauratorá; Wielkiego Oycá Augustyná Swietego Práwodawce; władze y powage máiacy, iest / Naywynieśleyszy y Naywielebnieyszy w Bogu Xiaze J. KARDYNAŁ RADZIEIOWSKI, Arcybiskup Gnieznienski / Korony Polskiey y W. X. Lit: Primas; otworzył Pan Zastepow dobrotliwy Naswietsze oczy swoie nad tym stározytnym y w Purpure Meczeńską ubránym Zakonem/ ktore od Gotskiey/ y Wándalskiey ná cále Chrześciáństwo dopuszczoney persekucyey/ áż do tych dni Naszych in altitudine scientiæ & sapientiæ suæ, iákoby pod powieká záwárte trzymał; kiedy mu iáko Phœnixowi z popiołow antiquitatis suæ odrodźić śie chcacemu / dał Solem & animam pomienionego Naywynieśleyszego y Naywielebnieyszego Xiażećiá JegoMśći Kárdynałá Primásá/ á potym insignes Fundatorow y Dobrodźieiow iego in spem vivam resuscitatos respectus & favores. Może iuż bespiecznie tá S. Kánonikow Naświetszey Pánny Fámilia / przypominaiac sobie dawne attritiones suas, pod ktorymi náchylona ingemiscebat szcześliwych dni wygladáiac/ mowić: O felix adversitas, quæ tales ac tantos nobis protulisti favores! Insze Zakony Bog multarum ad coronas Conditor viarum, przez Roże y Lilie/ przez wesołe wiosny / żyzne/ y miłe prowádźił látá / temu záś Zgromadzeniu/ przez ćiernie zákrwáwiaiace do Rozy/ przez miecze przerzynáć śie do Pálmy/ przez ostre dymy/ y posepne Jeśienne pory / gdźie krwáwe zá Wiáre świeta in primitiva Ecclesia niepogody świát Chrześciáński zálewáły/ przez surowość czásow / do dni pożadánych / przez zgryźliwe zazdrośći do szczodrobliwey reki/ przez złośliwie szkodzacych/ do Dobrodźieystw / zgołá przez wszytkie niebespieczeństwá/ y trudy / do szcześliwszych wszelkiego dobrá skutkow/ iáko doświadczonym po Apostołách SS. Meżom swoim przebiiáć śie kazał. Przeszłe Zakonu tego S. (ktorych descensu provector bydź poczał) látá/ co proszę inszego były/ ieżeli nie ćiemnośći/ nie trudy/ nie nawáłnośći / y nie sprzyśiegłe in vexam onych angustiæ? ále teraz gdy przez Herbownego Xiażećiá Je° Mśći Kárdynałá Primásá Polskiego BARANKA, Agnus occisus ab origine

origine mundi wszedszy w dom ich; wziął sobie Państwo y rządy/ coż inszego nazwać ich możemy? ieżeli non littus optatæ tranquillitatis domum Supremæ benedictionis, Pantheon gratiarum, pulcherrimum mundo & Angelis DEI factum spectaculum. Do ktorych/ prawie ad translatos manibus Eminentissimis de morte ad vitam, czynią szczęśliwy cum gratulatione & favente plausu Wielkie Wielkich Oyczyzny tey Imion grandia Beneficia konkurs/kiedy częścią w Wielkim XięstwieLitewskim/ vti Viros Apostolicos ad zelum animarũ de nova radice w dobrá swoie wprowadzáiąc funduią / dawne Funduszę nowemi łask Dobroczynnych posiłkámi podnoszą y wywyższáią/ częścią w Koronie Polskiey rzadko widziánemi tych wiekow Dobrodzieystwy/ ex contritione diuturna podnosząc Kościołowi Swietemu/ y tey Oyczyznie conspicuos czyniąc/ ná lichtarzu stáwiáią ut luceant omnibus sanctitate non ficta & sapientiâ verâ. A lubo/ pacifici eorum præsentis triennij niepośledniá we wszytkim pokázuie się fertilitas, w tym iednák/ co tu iest celem moim/ maximum Superni Iovis przyznáć im incrementum, kiedy w Pilcy Dziedzictwie Jáśnie Wielmożnych Domu WARSZYCKICH, tak wielka ná to zgromádzenie S. przez Osoby Jáśnie Wielmożnych IchMściow PP. MICHAŁA WARSZYCKIEGO, Woiewode Sędomierskiego/ Piotrkowskiego Oycowskiego Stárośte. y DOMICILLE WARSZYCKA, Woiewodzine Sendomierská/ Piotrkowská/ Oycowská Stárośćina / iednym Duchem tchnących pobożność Małżonkow / Fundatorow Zakonu tego / zpłynełá exundatio; że ią do Wod impetem z Libanu płynących przyrownáć się godzi. Sicut impetus aquarum, quæ fluunt de Libano. Práwie Vallis owá/ ná ktorey zostáie domicilium Oycow tych / wszytká od Gory Dobroczynney Jáśnie Wielmożnych Fundatorow ogárniona zostáłá/ kiedy im/ iakby ex condicto, dwie/ iedne po drugiey cum magno apparatu & Magnifico sumptu godne spráwiłá Solennitates.

Pierwsza byłá Die Septima Novembris, Poświacánie Kośćiołá Pileckiego pomienionych IchMościow Xięży Kánonikow Nayświetszey Pánny/ przez Jáśnie Wielmożnego y Nayprzewielebnieyszego w Bogu JegoMśći X. Stánisłáwá z Słupowá SZEMBEKA, Biskupá Dyoniskiego/ Suffrágáná y Officyálá Generalnego Krakowskiego/ ná ktorey to Vroczystośći miał Kazánie podrożne Reverendissimus Pater Commissarius Zakonu Canonicorum Reg: S. MARIÆ, bo dniá iednego z drogi Litewskiey nieodpoczawszy sobie / będąc od Jáśnie Wielmożnych Fundatorow listownie ná teDedikácyą proszony/ sine respirio bieżał/ gdźie godzin kilká do reflexyi ledwie máiąc/ singulari & manifesta Spiritus S. assistentiâ, wywiodł solidis argumentis, iáko Krolestwá Naszego Fundamentum iest Ecclesia Christi, fidei Sanctuarium, morumq; Magistra infallibilis, á zátym iura eius esse Cardines liberæ huius Reipubl.

Druga grandior Solennitas, odpráwowáłá się v tychże Ichmośćiow Xięży Kánonikow Naświetszey Pánny w Pilcy/ Die 21. Nouembris wprowádzenia Bráctwá Sacratissimi Scapularis, od Oyca S. przez Jáśnie Wielmożnych Ichmośćiow PP. MICHAŁA WARSZYCKIEGO, Woiewode Sendomierskiego/ y DOMICILLĘ WARSZYCKA, Woiewodzine Sendomierská / iáko wielkiey pobożnośći Páństwo vproszonego / y sumptem Jáśnie Wielmożnych IchMośćiow Senatorskim iáko Fundatorow w Mieśćie Pileckim pomienionych IchMośćiow Xięży Kánonikow Regulárnych wielka wielmożnośćią dla Chwały Bogá Wszechmogącego/ y Naświetszey Mátki sporządzona: ktora / ex communi genere suo, lubo zda się non esse quid nouum aut singulare, tu iednák propter insignem raritatem suam & magnificentiam Chwały Boskiey/ ktora tám widźiáná byłá ad solatium Wszytkich Boskich y Naświetszey Mátki iego honor kocháiących Przyiaćioł/ ad

B 2

ćioł/ ad significandum, iáko/ y w teráźnieyszym / co raz to bárziey oziębłymi w miłośći Boskiey wieku naszym/ ieszcze viget in venis Oyczyzny tey Stároźytnych Domow Sacratioribus Divinus calor wiele serc do vbłagánia Máiestatu Boskiego ku Oyczyznie tey y cáłego Chrześćiáństwá publicznemu dobru zágrzewáiący / co tu ex professo wypisáć mi/ Iustitia & gratitudo persuasit. Tákowym tedy pomieniona Solennitas tryumfu Sacratissimi Scapularis odpráwiona tám byłá sposobem. Gdy iuż przyszedł czás náznáczony ták Swiętego Aktu/ & parata essent omnia, Reverendissimus P. Commissarius Zakonu Canonicorum Regularium S. MARIÆ de Metri de Vrbe de Pœnitentia Beatorum Martyrum, przyszedszy Processionaliter cum frequentia Práłatow/ y Bráći Zakonu swego ná Zámek/ szedł prosto cum assistentia Venerabilium Patrum Definitorum suorum, do Pokoiu Jáśnie Wielmożnych Fundatorow/ gdźie in frequentia Magnorum Nominum, amplitudinem Nominis Jáśnie Wielmożnego JegoMśći Páná Woiewody Sendomierskiego wywodźił / ktorą Jáśnie Wielmożny JegoMość gemmis dierum suorum adnotavit ná Herbách Naiáśnieyszych Krolow / titulo illæsæ fidelitatis ná pierśiách Orłá Polskiego titulo publicæ dilectionis, ná Laurách y Pálmách zwyćięskich / titulo Wielkiego Bohátyrá/ ná Krzyżu Chrystusowym & Templorum facie, titulo indefessæ pietatis, teraz náostátek/ laudum & gloriæ plenus / tyśnie Wielkie Jmie swoie stylo insignis beneficij ná sercách ich Zakonnych/ Bogu y Ludźiom vlubiony Senator/ gdźie poddáiąc indefessos humeros suos, y cáłego Zakonu swoiego ad portandum coram DEO tam dulce onus przyimował eleuatis supplicibus in Cælum manibus te oświadczone Zakonowi swoiemu Dobrodźieystwá/ y w nich Máiestat wielkiey Chwały Boskiey. Potym Jáśnie Wielmożnych JchMośćiow Fundátorow do tego Aktu świętego/ vti Principes causas zapraszał. Oddáłá Jáśnie Wielmożna JeyMość Páni Woiewodźina Sendomierska/ Obraz Náświętszey Pánny Szkáplerskiey Reverendissimo P. Commissario, y cáłemu JchMośćiom Zgromádzeniu w Kleynoty przepyszne kosztownie/ przez włásne rece swoie Páńskie / lubo dosyć prácowićie / iednákże / (præ magnitudine dilectionis gloriæ MATRIS DEI) sine sensu niespánia przez kilká nocy/ y wielu inszych fátyg/ vbrány/ zálecáiąc JchMośćiom Xieży Kanonikom Zakonnym Náświętszey Pánny Rzymskiey/ żeby ią iáko Pánią Niebá y Ziemie/ ze wszelka rewerencyą iáko Mátkę Zakonu swoiego y Cáłego Chrześćiáństwá powszechną / z iák nayosobliwszym Nabożeństwem / iáko Mátkę Sędźiego strászliwego / z pilna ostrożnośćią bráli/ Chwałe tey Náświętsza pomnażali / á sámych záś JchMośćiow iáko Fundatorow swoich przed Máiestatem Boskim/ wiecznie pámietni byli. Wyráźić tego niepodobna/ z iáką Energią tá Mądra Ester, y z iáką żárliwośćią zá honor Mátki Boskiey/ y z iák pobożnym áffektem ku temu S. Zakonowi tá Wielka Fundatorká y Dobrodźieyká mowiłá: dość ná tym/ vważáiąc iey dobroczynne łaski / widźieć było w vśćiech iey Páńskich / słodki miod / y wdźięczny kándor mleká/ á słowom iey przyznáć należy/ że mowá iey wszytká iáko wspániałe miodem y mlekiem płynęły rzeki: flumina iam mellis, flumina lactis ibant. Słucháiąc záś przestrog iey y żadz náuczáiących/ iáko od Wielkiey Zelantki JEZUSA y MARYI, ogniste/ aż do sámych serc przenikáły płomienie: Ignis vt ipsa flagrans ignea verba dabat. Odebrał Reverendissimus P. Commissarius cum Venerabilibus PP. Definitoribus, y z inszemi Práłátámi Zakonu swoiego tantæ gloriæ Maiestatem, przy iák Nayniższym zá ten Skarb Krolestwu Niebieskiemu rowny podźiekowániu: deklárował to Jáśnie Wielmożney Fundatorce swoiey/ że iáko Pánią Niebá y Ziemie/ ze wszelka vczćiwośćią y Chwałą / iáko Mátkę piękney miłośći / z pełnym serc Zakonnych á ffektem/ iáko Máiestat y thron strászliwego Sędźiego/ z strachem y Syno-

y Synowſka odbiera boiáźnia. Pomnożenie záś y Promocya Chwały Nayświętßey Mátki w Szkáplerzu S. vwielbioney/ przy niezmrużoney nad tym Zákonem zrzenicy/ Naywynieśleyßego/ y Naywielebnieyßego w Bogu/ Xćia Jego Mśći KARDYNAŁA RADZIEIOWSKIEGO, Arcybiſkupa Gnieznienſkiego Korony Polſkiey/ y W. X. Litew. Primáſá/ Zakonu Cáłego (Powaga Stolice S. Apoſtolſkiey) Proboßczá Generałá/ Páná ſwoiego záwße miłośćiwego/ przy nieuſtáiących łáſkách/ y dobrodźieyſtwách Jaśnie Wielmożnych Fundatorow ſwoich/ pewien Zakonnych obligow łácno obiecał. Nieśli tedy Obraz Nayświętßey Mátki z Pokoiu Jeśnie Wielmożney Fundatorki/ czterey Kápláni Zakonu tego w bogáte Kápy vbráni/ ktorzy przyßedßy ná ſrzodek Sali/ ná mieyſcu przygotowánym ſtaneli: A tu miał poważna duchowna Mowę Jego M. Xiądz Rożánka WW. OO. Kármelitow z Piaſku Regent/ w ktorey to wywodźił: iáko Jáśnie Wielmożni Fundatorowie zárabiáia ſobie ná Purpurę y Krzesłá Senatorſkie w Niebie. Námienił in Prothaſi, że káżdego Senatorá te ſą trzy kondycye: Declaratio Regis, Purpura, y Aſſiſtentia. Wywiodł in Apodoſi, że w Szkáplerzu S. iáko in Signo Prædeſtinationis, ieſt Declaratio Chriſti Regis Regum ad æternam gloriam, ieſt purpura/ bo Szátá Nayświętßey Mátki/ ktorey biſſus & purpura indumentum: ieſt aſſiſtentia in participatione meritorum Swiętych Bráctwá tego/ y ći/ ktorzy tu wpiſáni będą w to święte Bráctwo/ aſſiſtent przed Bogiem Jáśnie Wielmożnym Fundatorom. Po ſkończoney mowie nieśiono Obraz ad Currum Triumphalem, ktory magnifico apparatu vbrány ſtał zá zwodami przed Bramą Zamkową. Szli naprzod pod Krzyżem Srebrnym Przewielebni Jchmość Xięża Canonici Regulares in frequentia dość numeroſá, zá nimi Clerus było go par 30. Potym Práłáći JchMM Prześwietney Kollegiaty Pilckiey w Kápach/ zá nimi Celebrans Jegomość Xiądz Prowincyał Ordinis Sancti Pauli Primi Eremitæ, ktoremu Reuerendiſſimus Pater Commiſſarius Generalis JchMM XX. Kanonikow Zakonnych (ſupra reſpectum quaſi Patriarchatûs ſui, æſtimando tenerrimè diſpoſitionem Jáśnie Wielmożnych Fundatorow/ y máiąc ná świżey pámięći/ iáko/ dona quæ deſurſum veniunt, nie tylko erecti w zupełney powadze ſwoiey/ podánem pod te roſe Niebieſka rękámi one facili illapſu otrzymuią/ ale teß y ći/ co/ captato tempore, Bogu y ludźiom ſchyláią głowy ſwoie/ łáſk y dobrodźieyſtw rzęśiſte perły prácowićie ßukáiąc poſt metentes po źiemi zbieráią) primarum vſtąpił. Zá nim Illuſtriſſimi Fundatores cum Excellentiſſima Domo ſua, y præſentes Jch MM. Pánowie Senatorowie drudzy/ & Maiora Nomina Vrzędnikow/ Szláchty/ Towárzyſtwá. Kiedyſmy z Sali ná dźiedźiniec wyßli/ widźieliſmy vßykowáne we dwá ſkrzydłá nadwornych Zołnierzow Illuſtriſſimorum Fundatorum, Genera Muzyki woienney y Kápelli/ pod ſáme rozbiiały ſie niebioſá/ á nad to fauentes Superi, & facies Cæli proſpicientis erat, bo zá vwagą godnych ludźi/ gdy przez cáły czás wielkie były wiátrow wyśilaiących ſie ßturmy/ iák tylko rußyłá ſie Proceſſyia/ wielka ſtáłá ſie tumultuantis aëris tranquilitas, chmury owe geſte/ co Słońce zárwáły były świátu/ in puncto vſtąpiły/ przez ktore potym pátrzało ná nas okiem ſwoim łáſkawe Niebo/ y lubo náſtępuiące geſtym tłumem obłoki/ náćieráły ná Słońce; przećiwko poſpolitemu zwyczáiowi abſumebantur a facie Phæbæa tenebræ, vderzywßy ſie o ſłonce rozbiiały ſie dołem iść mußace: Niebo záś/ nie zmrużyło oká ſwoiego poty/ áżeſmy z Obrázem do Kośćiołá weßli. Wyßedßy z Zamku ná przyległe polá/ gdźie woz tryumfalny Obrázu Nayświętßey Mátki czekał; obaczyliſmy ſtillantibus gaudiorum lachrymas pupillis, okryte tyśiącámi ludu poſpolitego rowniny/ y gory/ ktory podnoßąc ku Niebu ręce eiaculatorijs ſuſpirijs witał Mátkę Bożą. Zátym gdy Obraz ná woz wſtáwiono/ dáno Salue ogromne

z pietnaſtu ßtuk wielkiey Armaty/ poſádzono przy Obrázie dwoie Chłopiąt po-
Anielſku ślicznie vbránych/ ktore záſłániáli ſkrzydłámi/ y rękámi do gory pod-
nieśionemi trzymáli lekki ćiężar: vßykowáno Duces & Choragos dźieći po A-
nielſku vbránych/ z Buzdygánámi y Chorągwiámi/ ná ktorych/ miáſto grotow
były korony złoćiſte/ in ſummitatibus ná Chorągwiách/ napiſy tákowe. Tri-
umphalis acies Auguſtiſſimæ Cæli terræq; Reginæ. powiązáno in modum
ßorow bogátemi wſtęgámi inßych po Anielſku vbránych pácholąt/ y záprzężo-
no ich do tego tryumfálnego wozu/ ktorych/ wſtęgą duktem lecow do ręki le-
wey podáno kierowáło iedno pácholę ná tymże woźie amictu Angelico śię-
dzące/ y wſkázowáło ná tych co ßli w ßeregách Aniołow Lilia biała/ ná ktorey ná-
piſáne były te słowá: Aue MARIA gratia plena Dominus tecum. Tą ſálu-
tácyą dotknięni Aniołowie poſtępowáli w Imię Páńſkie. Máieſtat tey vro-
czyſtośći/ tákowy wſpierał/ y okázálßym czynił porządek. Szło naypierwey
Bráctwo Zofiey Swiętey z Krákowá od S. Márká/ z Chorągwią bogáto há-
ftowáną w kápách białych par 30. Bráctwo Rożáńcá S. od Kollegiaty Pi-
leckiey/ w Kápách czerwonych z Chorągwią ſwoią par. 30. Bráctwo Iozefá
S. z teyże Kollegiaty w Zielonych Kápách z Chorągwią ſwoią par 50. Brá-
ctwo Szkáplerzá S nowo wprowádzone w Kápách fioletowych przed nimi
Márßałkowie z láſkámi ſrebrnemi/ w kápách tákowegoż koloru kitáykowych/
z Chorągwią nową bogátą/ ná ktorey z iedney ſtrony święći Iáśnie Wielmo-
żnych Fundatorow Pátronowie. S. Michał/ y S. Domicilla/ ná drugiey
ſtronie S. Simon Stokciuß y B. Michał Giedroyć W. IchMM. XX.
Kánonikow Zakonnych/ par. 30. Zá nimi Fáyfrowie rzędem iednym/ po bokách
ßli Zołnierze J. W. J. Páná Woiewody Sendomierſkiego nadworni/ Ráytáryi
100 Piechoty Węgierſkiey 200. Drágoniey 200. wßyſcy apertis explicatisq; ſi-
gnis porządkiem y moderunkiem ták wielkiego Senatorá godnym. Ták tedy
magnis vndiq; cincta coronis poſtępowáłá in curru triumphali occultis nie-
śiona humeris Nayświętßa Monárchini Náßá ſłużącym ſobie Mater ama-
bilis ſprzećiwiáiącym śię vt caſtrorum acies ordinata terribilis, dla ſkutecznee-
go złożenia portytorow/ erecta ſicut Palma, przez drogi ná to przygotowane
nigdźie gory y doliny nieznáiąc/ factis aſperis in vias planas. In ingreſſu z Zam-
ku do Miáſtá/ ſtałá tryumfálna Bramá/ proporcyą w wyſokośći y ßerokośći
należytą wſpániáłá/ Obrázámi świętych vbrána/ v ktorey Miáſto záwieśiło
kártę z napiſem: Ingredere ô felix Beatiſſima Virgo MARIA. Ich MM.
záś X. Kánonicy Sanctæ MARIÆ dáli áffixią we ſrzodku/ ná ktorey Spi-
ritus Sancti in ſpecie columbæ trzymał roſtro kártę z napiſem ex Laur: Chri-
ſogono wźiętym: Erga MARIAM præbet Deus deuotionem diligentibus
ſe. pod nim ſtałá Religio habitu Pontificio vbrána/ trzymáiąc extenſas pen-
nas Orłá Polſkiego/ v ktorego ná práwym ſkrzydle Herb J. W. Fundatorá
Habdánk z napiſem Noſtri hoc ſidus Olympi. Ná lewym ſkrzydle Herb J.
W. Fundatorki Jáſtrzębiec/ z napiſem/ Tali ſuper æthera greſſu. Ná pier-
śiách Herbowna Tarcza Naiáśnieyßego Krolá J. Páná Náßego Miłośćiwe-
go/ ná ktorey tákowy napis: Veni electa vt Sol, Princeps Regum terræ & Cly-
peus fortium. przez to śię znáczyły Auxilia Nayświętßey Mátki recens idą-
cey præſentiſſima Kośćiołowi S. Naiáśnieyßym Máieſtatom/ y J. W. Fun-
datorom Náßym. W ſámym Rynku Miáſtá/ Bramá wielka tryumfálna/ ná
ktorey miáły być ápplauſy Miáſtá/ ále te decora, gwáłtowne wiátry rozpośćie-
ráć niedáły/ co śię wßytko przenieść muśiáło ad faciem Templi, & interius or-
namentũ, doſyć bogátym obićiem od J. W. Fundatorow przybráne Kośćiołá.
Przeßedßy rzekę ßerokim vmyślnie dla tego Aktu pokryto Moſtem/ in fronte
Dźiedźincá IchMM. Xięży Kanonikow S. MARIÆ, ſtałá trzećia tryum-
fálna Bramá/ ná ktorey miáły bydź były z Obićia poczynione perſpektywy/ ná

kßtałt

kßtałt okien/ y drzwi wchodzących/ Insignia Sereniſsimarum Maieſtatum Regni Jáśnie Wielmożnych Fundatorow/ ták tutecznych iáko też y Cáłego Zakonu obudwuch Prowincyi JchMM. Polſkiey BOLESŁAWA PUDIKA, WARSZYCKICH, PADNIEWSKICH, WIZONOW, BOGORIOW, PODLESKICH, SZEMBEKOW. Litewſkiey. Pierwßego WŁADYSŁAWA IAGIEŁY, WEYZGAŁOW XIAZAT, GIEDROYCIOW, BRZOSTOWSKICH, ZAWISZOW, RAIECKICH, PACOW, WOYNOW, KANDIERZAWSKICH: á miedzy niemi/ Excellentiſsimum gratiæ Dñæ Donum Herbowny AGNUS Eminentiſsimi & Reverendiſsimi Principis Cardinalis RADZIEIOWSKI, Primatis Regni, Zakonu tego Reſtauratorá y Obrońce/ ále furentes ex invidia Euri explicare tego oczom świátá niepozwolily/ arcano DEI iudicio vlterioribus eius hominumq; gratijs, w rezerwe odſyłáiąc. Przed Kośćiołem (ktory propter ruentem Plebeculam zámkniony/ y wárta poteżna opátrzony) ſtánął woz nioſący ná ſobie tryumf Naświetßey Bogárodzice Pánny/z ktorego gdy Obraz zdeymowano; Angeli incarnati ſpiewáli znot Salve Regina áż do końcá: przed ſámym záś Kośćiołem/ ſtáłá czwártá tryumfálna Bramá/ Obrázámi Naiáśnieyßych Kroleſtwá Jch MM. Xiążąt/ KARDYNAŁA y Primáſá Polſkiego/ Biſkupá Krákowſkiego/ Biſkupow/ Wileńſkiego y Przemyſkiego/ J.W J. M. P. Woiewody Sendomierſkiego/ J. W. świetey pámięći J. M. P. STANISŁAWA WARSZYCKIEGO, Kaßtellaná Krákowſkiego/ y wielu inßych JchMśćiow Pánow Senatorow Koronnych: iáko drogiemi Koronámi zewßąd przyozdobiona. Ná dedrzwiámi ſámemi był napis od Miáſtá Pileckiego ná kárćie ßerokiey dány temi ſłowy: Ave Beatiſsima Virgo MARIA, ſpes & Mater Noſtra, Advocata SS. Scapularis, omnium in Te ſperantium ſalus vnica, atq; Refugium, Defende Regnum hoc, Da Sereniſsimis Maieſtatibus Noſtris felix & diuturnum Imperium, Illuſtriſsimis Fundatoribus, Totiq; Domui eorum beatos longa felicitate dies, Oppidi huius Incolas, & omnem Chriſtianum Populum, hic & ubiq; Tibi devotiſsimum, continuà protectione guberna. Po ſkończonym Anielſkim pieniu gdy otworzono ná przyięćie Krolowey Anielſkiey Kośćioł/ dáły ſię widźieć geſto po Ołtarzách rozłożone w rozmáitych kolorách ognie/ ták dálece/ że wßytek w płomieniách Kośćioł Sacer erat quo accendimur ignis. Nieśli ćiż ſámi co y pierwey w Kápách vbráni præcedentibus Angelis Kápłáni Obraz/ y poſtáwili go ná Ołtarzu Wielkim: to odpráwiwßy/ facto prævio in laudem Sm̃i SCAPULARIS ſermone J. M. X. Stoinſki z Domu IANINA Przeor Wieleb: OO. Kármelitow z Piaſku/ oddawał to Bráctwo Zakonowi Canonicorum S. MARIÆ od Oycá S. ktorego Obraz należyćie vbrány był pod Krucifixem w poyśrzodku Kośćiołá. Záraz potym wyßedł z wielką Mßą Celebrans pomieniony J. M. X. Prowincyał/ y wyſtáwiwßy in Monſtratorio Auguſtiſsimum Euchariſtiæ Sacramentum, Mßą S. Wielką záczynał reſonantibus choris. A iáko omne magnum cálego zwykło ogárnąć y w ſiebie przemieniáiąc zewßąd nápełniáć człowieká/ ták y tá pożądána Vroczyſtośćia/ quaſi Oceano involuebantur przytomni ludźie/ ták mile y ochoczo; że cáły ten gmin zacnych y pobożnych Chrześćian/ z niewymownym prágnieniem ćiſnął ſię do Spowiedźi y Kommuniy Naświetßey/ wpraßał ſię głoſem wołáiący ex omni ætate, & ſtatu, & ſexu, do Regeſtru ſług Mátki Boſkiey/ gárnąć ſię pod Płaßcz y Szkáplerz iey Náświetßy. Trzydźieśći bliſko Kápłánow rozmáitych/ Spowiedźi S. ſłucháć/ á trzech ná Cmentarzu lud nabożny do trzećiey z południá godźiny Kommunikowáć nie náſtárczył/ Kommunikántow y Szkáplerzow dosyć Studioſiſsimo numero przygotowánych/ gdy accedentibus ad Sodalitium Virginis nieſtawáło; widźieliſmy przy doſtátku operariorum nieprzerobione żniwo w Winnicy Chry-

nicy Chry-

nicy Chrystusowey/ Szkáplerz wßytek w práwowiernych ludźiách / á ludźi w świetym ogarnionych Szkáplerzu. Niżeli nástapiłá zabawa ußu błogosławionych Beati qui audiunt Verbum DEI, pochodzace z Kathedry Káznodźieyskiey słowo Boże/ ktorych spráwowánie pilna Rezáńcow y Koronek odmowionych liczba odpocząć chćiały rece/ nie sprácowane w miłośći Bożey Duße/ po odpráwionych Modlitwách/ oddánych Supplikách potrzebnych Bogu/ do kontempláćyi Dobrodźieystw Boskich przez Szkáplerz S. vtriq; sæculo, præsenti, & futuro potrzebnych/ świątobliwie ćiekáwe oczy/ ná wystáwienie simboliczne y rzetelne piktury / nabożnie podnośili. Gdy tedy od Modlitwy ustney / do serdeczny Bogomyślośći / y wnetrzney z Bogiem rozmowy kochánkom iego przychodźiło: śćiáná Kośćielna / po práwey stronie przy Ołtarzu Jozefá S. ná bogátym obiciu/ Naświetßa Pánne Szkáplerna Duße z Czyscá rátuiaca / Niebo oświecáiaca / świát wßytek Szkáplerzem S. iáko drugiemy Wßechmocnośći Boskiey pálcámi trzymaiaca / pokázowáłá/ gdźie dwáy Aniołowie trzymáli tákowy nád Mátka Boska wźiety z słow Hugoná Kárdynałá napis: Ad Mariam respiciunt, & qui habitant in Cœlo, & qui degunt in purgatorio, & qui sunt in mundo: primi vt resarciantur, secundi ut eripiantur; tertij ut liberantur. Z vst Nayświetßey Pánny do Czyscowych Wieżniow osobliwßym politowániem nákłon oney / te wychodźiły Niebu y Ziemi podáne słowá/ z Revel: Birgity S. wźiete. l. 4. c. 138. Sum Mater omnium qui sunt in Purgatorio, quia omnes pœnæ, quæ debentur purgandis, in qualibet hora propter preces meas mitigantur. Szkáplerz záś Swiety/ ktory przez służbe Anielską Duße z Czyscá vwalniał; w rekách Naświetßey Pánny bedacy/ Niebo oświecał/ Ziemie rozlicznemi w rozsypánych promieniách darámi nápełniał. Ná Kolumnách wiekßego choru poczatek mnieyßego koniec czyniacych / były wspániała magnifika wystáwione Herby J. WW. Fundatorow. Ná kolumnie práwey strony Kośćiołá/ HABDANK WARSZYCKICH białośći perłowey / w obłokách miásto polá błekitnych/ pod nim omnis amatura fortium. po iedney stronie Herbu na Kolumnie złotey Buzdygany/ Kiryśie/ Buławy/ po drugiey stronie Senatorskie Krzesłá. W sámym HABDANKV te pisane o Pánnie Przenaświetßey z Reuel: S. Birg. słowá. Tu es Mater mea, tu Regina cæli, tu Mater misericordiæ, tu Consolatio eorum qui sunt in purgatorio, tu lætitia eorum, qui peregrinantur in mundo, tu es Domina Angelorum l: 1 c. 16. Z rogu iednego HABDAKV wychodźił Cedr/ z napisem ná gałeźkách iego wißacym: Quasi Cedrus in monte Libano, z drugiego wynikało Palmowe drzewo z napisem/ Quasi Palma exaltata sum. Nád temi Mátke Boska simbolizuiacemi Drzewámi byłá kártá w rekách dwuch Aniołow / te w sobie máiaca wierße: Et puto gemma fuit, carbunculus arte notatus, aspicio & scriptum Virgo Patrona Iego. Z iedney strony Anioł stał cum Clypeo máiacy ná nim te inscripcya: MARIA Virgo in Domo WARSZYCIANA exaltata, po drugiey stronie drugi Anioł z Wieńcem Laurowym máiacy w nim te słowa: Scuto circumdabit te veritas eius. To wßytko/ znaczyło Pobożność Domu WARSZYCKICH ku Pánnie Przenayś: in Sago & Toga toties doświadczona. Ná drugiey lewey Kolumnie/ wydawał sie rowna okázáłośćia/ IASTRZEMBIEC, Domu WIERZBOWSKICH Złota Podkowa ná Obłokách błekitnych. Ná sámey podkowie słowá S. Athánázego czytáć sie dáły. Audi Filia Davidis & Abrahæ, & inclina aurem tuam in preces Nostras, & ne obliviscaris populi tui, neq; nostri qui sumus de Familia & de Domo Patris tui. S. Athan: Ser: de B. Vir. Pod Podkowa y po bokách teß wßytkie insignia mestwá y honoru WIERZBOWSKICH, co y Domu WARSZYCKICH, tylko w tym odmiáná; że z iedney strony Podkowy wynikała Roża bez ćiernia/

z napisem

z napiſem. Quaſi plantatio Roſæ, á z drugiey Lilia z napiſem. Quaſi Lilium Nad Podkową w rękách dwuch Aniołow kártá máiąca te dwá wierſze: Sarmata Virgineus firmos hoc Stemmate greſſus, diſponit quoties Sancta MARIA jubet. Z iedney ſtrony Herbu tego ſtał Anioł máiący ná Tarczy te słowá/ Scapulis ſuis obumbrabit tibi. Z drugá ſtrony drugi Anioł máiący w Wieńcu Laurowym te inſcriptią/ MARIA Virgo in Domo Wierzbowſciana Honorificata. Ku Ołtarzowi Wielkiemu w máłym chorze (w ktorym owe Cugi Anielſkie ná dwuch Teátrách Chorámi podźieleni/ z Epigrammatámi z tey Salutácyi Anielſkiey Ave Maria gratia plena Dominus tecum vczynionemi ſtali) po obu dwu ſtronách były Oſoby Naiáśnieyſzego Krolá J Mći. Po prawey ſtronie Niezwyćiężony naſz Annibal/ deptał Bucefałem ſwoim Hydry złośliwe ná Kośćioł Swiety/ ktoremu Mátká Boſká máiąca w rękách Szkáplerz ná kſztałt obłoczku/ dawáłá z pod niego ogromne w rękę waleczną pioruny/ te mowiąc słowá: JOANNES Fili mi! accipe hoc fulmen contra hoſtes Eccleſiæ & Filij mei. Po lewey Choru ſtronie/ temuż Naiáśnieyſzemu Pánu / pod nogámi ſwemi wiele Oyczyzny tey nieprzyiaćioł máiącemu Chryſtus Pan ná lewey ręce Naświetſzey Mátki máiący Szkáplerz iákby obłoczek máły / á z niego biiące w nieprzyiaćioły pioruny dawał/ mowiąc do niego temi słowy. JOANNES potens in prælio meo! accipe hoc Fulmen contra hoſtes Poloniæ, & Matris meæ. Przychodząc iuż bliżey ku Ołtarzowi Wiekſzemu / ſtałá oſobá wiekſzego Aniołá/ ná ſzerokim Niebie te máiąca wierſze / ktoremi znáć ſie dawáło iáko Naświetſza Pánna Szkáplerna / wſzytek Swiát z Páńſtwy/ Godnośćiámi / y wſzytkiemi ludźi iego ſtanámi / trzyma w opiece ſwoiey. Anioł záś ten ſkłoniony był ku wiekſzemu Ołtarzowi/ gdźie był Obraz Naświetſzey Mátki Boſkiey/ tákową ná piśmie o niey czyniący mowę do ſtoiących Chorámi ſwoiemi Aniołow.

Virgo mihi auricomis ſtellarum & Solis amictu.
    Fulſit Paſhmæo Fæmina viſa viro.
Alta coronatos collegerat Infula crines;
    Jnfula non pretio, quàm pietate minor.
Cætera quid memorem? frons marmore planior albo
    Miſta roſis formæ nix, nive miſta roſa.
Stelleus ex oculis hinc, atq; hinc Lucifer ibat:
    Luciferi totidem nictus amænus erant.
Virginis è labris auroræ pulchra rubebat
    Purpura, tam nullo purpura digna loco.
Divite gemmabant alabaſtrina colla monili,
    Pectora torquatus præradiabat honor.
Flaua per Ambroſios Scapularum è florida colles
    Cæſaries, humeris dulce fluebat onus:
Ex humeris amplo ſinuoſa lacinia tractu,
    Pandebat latum Matris utrumq; latus.
Pallia dixiſſem niſi Maieſtate vetarer.
    Palla fuit pompæ ſplendidioris opus.
Cyclada dixiſſem, ſed & hoc quoq; Nomine fallam,
    Palla ſuo claudit Regna Duceſq; ſinu.
Palla vage explicitis operit mare, littora, terras,
    Flexibus in tegete hac, machina magna latet.
A mundo hoc tegitur muliebri mundus: aſylum
    VESTE ſub hac placidum plurimus Orbis habet.
Vidi hic Pontifices, vidi arrhâ & murice claros
    Supplicuo myſtas procubuiſſe genu.

D   Hic ſolia

Hic Solia, hic magnos vidi cum Cæsare Reges:
Hic stricto horribiles ense latere Duces.
Infula, clavis, acerra, pedum, Diadema, Corona,
Pupura Loricæ, malleus, occa, ligo
Omnia cum Dominis cultoribus instrumenta
Syntesin hanc Tectum constituére suum
Hic, domus, hæc Culmen, commune, porticus orbis
Publica. Quis vestrûm hanc Pallia iure vocet?
Astrorum pictura frequens variârat amictum:
Quis VESTEM hanc cælum non magis esse putet?

W Gorze wielkiego Oltarza byłá reką Apellesową wystáwiona Naświetsza Mátká affektem Máćierzyńskim ku Zakonnikom Kanonikow swoich náklonioná/ te do nich mowiącá słowá: Hæc requies mea in sæculum sæculi, hic habitabo, quoniam elegi eam. V nog iey Naświetszych záraz przy Aniołách Krolowa swoie ná rękách y skrzydłách piástuiących/ klecżáło szesć Zakonnikow Canonicorum Regul. S. MARIÆ, in pleno candore habitûs sui, z ktorych pierwszy mowił do Páni Niebá y Ziemie: Posuisti te Nobis. Drugi: Vt signaculum super cor. Trzeći zá Dobrodźiejow y Fundatorow Zakonu swego te záczął supplikę: Retribue Domina omnibns Nobis bona facientibus. Czwarty prosequował: Michaeli Cardinali. Piąty życżliwych Zakonowi temu przypominał wielkich Biskupow/ mowiąc: Joanni, & Constantino Episcopis. Szosty Jáśnie Wielmożnych Fundatorow Jmioná Mátce Pánieńskiey zálecał/ ták do niey z vst swoich dáiący MICHAELI & DOMICILLÆ Fundatoribus.

Po stronách tego Obrázu/ támże w gorze Oltarza vćieráli śię Aniołowie z Chorągwiámi/ ná nich Herby Jáśnie Wielmożnych Fundatorow Domu noszący w iedney/ á w drugiey ręce traby máiący/ z ktorych Jmioná wielkich sług Naświetszey Pánny obudwuch Domow z náleżytą rewerencyą y powitániem Mátki Bożey w Zakonie tym Prześwietnym od lat Tyśiącá Sześćiset kilkudźieśiat kroluiącey/ w ten sposob.

Po práwey stronie Obrázu pomienionego/ były czynione applausy Domu WARSZYCKICH Naświetszey Mátce Boskiey/ gdźie dway mnieysi od inszych Aniołowie tákową nád tym Domu Wárszyckich pułkiem Aniołow/ trzymáli inscripią: DOMUS WARSZYCIANA Virgini Beatissimæ ab æuo devotissima. Pod nimi Anioł máiący ná Chorągwi Habdánk táką Mátce Naświetszey o wielkim Stánisłáwie Wárszyckim Woiewodźie Podláskim/ ku niey záwsze nabożnym/ z traby tryumfalney pámiatkę czynił: STANISLAUS de Warszyce WARSZYCKI, Primo Aulicus Sigismundi tertij, propter insignes animi dotes à corde Principis, postea ad Basilidem Magnum Moschoviæ Ducem in negotijs Vniversæ Reipublicæ grandior Legatus: qui, factus Thesaurarius Regni Magnus, cùm bona mensæ Regiæ à Confæderato milite devastarentur, Regiam Maiestatem ne Princeps ægre videretur; diu proprijs redditibus sustinuit, deniq; plenus meritorum in hoc Poloniæ Regno factus Palatinus Podlachiæ, hodie in Posteris suis superexaltat te ô Beatissima Virgo MARIA;

Drugi Anioł ná Chorągwi swoiey máiący Habdánk y Herby Xiażat JchMM. Wiśniowieckich/ ták Mátce Przenaświetszey o Stánisłáwie Wárszyckim/ Kásztellanie Krákowskim śpiewał/ STANISLAUS WARSZYCKI, Castellanus Cracovieñ, Ecclesiæ huius primus Fundator, nunquam æmulus, sed semper fidus, DEO, Principi, Patriæ, qui tempore Cõfœderationis & belli Ciuilis, verâ virtute magnus Achilles erat, non tangens à diripientibus sibi laceratæ viscera Matris, ac soli penes orbatum Principem adhærens Iustitiæ, Sueticam, Transiluanicam & Moschoviticam rabiem

exem-

exemplar amantium Patriam factus, cum alijs eiusdem Matris magis fidelibus infractis viribus avertit, ruentiq; Polonæ libertati fortibus fortior ad sustentandum humeros supposuit, atq; ne cadent ferendo plurima ardua eius & aspera, Regem & Remp. totam sustinuit: Assurgit em in Successoribus suis Triumphanti hodie Tibi ô Benignissima Virgo MARIA!

Trzeci Anioł w Osobie Michałá Archánioła/ máiacy ná Chorągwi swoiey Habdánk y Jástrzembiec Wierzbowskich takowa z Tryumphalney do Mátki Boskiey traby wydawáł Hármonia. MICHAEL WARSZYCKI, Palatinus Sendomiriensis, Fundationis huius Canonicorum Tuorum a fundamentis Auctor, qui cum strenuissimo Duce Czarnecio, Sueticum Leonem à finibus Poloniæ tuæ vsq; Daniam, cum Joanne Tertio Poloniarum Rege, Machometicam Lunam ab obsessa Vienna, vsq; in Thraciam pepulit, Deo, Principi, Patriæ, nunquam æmulus, sed semper, pius, fidelis, amans, magnis in hac Republica Tui libertate simbola meritis & laboribus clarus Gloriam dicit Deo, & Tibi in æuum, ô Sanctissima Virgo MARIA!

Czwarty Anioł ná Chorągwi swoiey niosł Habdánk y Jordanow Traby/ ktory záwsze Błogosłáwiona Mátkę y Pánnę MARYA tákim wielbił ápplausem: STANISLAUS WARSZYCKI, Ensifer Regni, Capitaneus Łęciciensis Maiorum suorum more, assurgit Gloriæ Tuæ o Beatissima Virgo MARYA!

Piaty Anioł ná Chorągwi rozpostarty niosł Hábdánk y Dambowe z traby Tryumphalney takowe Mátce Odkupiciela wydawał pienie GEORGIUS WARSZYCKI, Dapifer Siradiensis, illa, quam ab Atauis suis honoris Tui suxit, dilectione, laudat & superexaltat Te, ô pulchrior Lunâ, & splendidior Stellis, Clementissima Virgo MARIA!

Z drugiey strony Aniołowie Domu WIERZBOWSKICH rowna y nierozdźielna z Domem Wárszyckich Naświetszey Pannie oddáiac rewerencya/ te nalezacey kárcie trzymáli inscrypcya: Domus WIERZBOWSCIANA Virgini Matri semper amantissima.

Pierwszy tedy Anioł ex opposito Aniołow Domu Wárszyckich Jmieniem Domu Jáśnie Wielmozney Fundatorki dopomagáiac/ záczetey świątnicy Duchá Przenaświetszego Chwały; Chorągiew swoie Jastrzembcem y Arcybiskupim náznáczył Palliuszem/ á z Traby odzywał sie ku czći Przenaświetszey Pánny wychodzacemi ná świát tákiemi słowy: STEPHANUS WIERZBOWSKI Nominatus Archiepiscopus Gnesnensis, choragus tuus in sancta Dei Ecclesia sanctitate celeberrimus, Gurzensis Caluariæ, vbi Passio Flij Dei, doloreq; tui pia eius largitione iugiter à fidelibus celebrantur Ecclesiæ Sanctæ pretiosior lapis, dat Iubilum Tibi ô pulcherrima inter Filias hominum Virgo MARIA!

Drugi Anioł máiacy ná Chorągwi swoiey Jástrzembiec Jmieniem Oycá Jáśnie Wielmozney Fundatorki zabiegał droge nadźiei wszytkich do śiebie vćiekáiacych sie Nayświetszey MARYI Pánnie/ ták sie odzywáiac. Wierzbowski Palatinus Poznaniensis, Maior Coronæ Regni Poloniarum gemma, Fundatricis præsentis Confraternitatis felicissimus Pater, currit in odorem vnguentorum tuorum ô Lilium inter spinas, castissima Virgo MARIA!

Trzeci Anioł v ktorego ná Chorągwi Niebieskiey był Jástrzembiec y Habdánk/ Jmieniem Jáśnie Wielmozney Fundatorki w ten sposob przyimował ták wielka gośćia w Domu tym świetym Przenayświetsza MARYA Pánne/ DOMICILLA WARSZYCKA, Palatina Sendomiriensis, Ancilla & Filia Tua, præbet tibi Cor suum, offert, dicatq; Nomini Tuo, hanc Sacram Ædem,

 in qua

in qua vt in æternum laudabilis & superexaltata maneas, supplicat Maiestati Tuæ, ô Filia Sion, & Mater misericordiæ Virgo MARIA!

Czwarty Anioł máiący ná Chorągwi Fioletowey Iástrzębiec/ y Biskupią Infułę/ tákową cześć oddawał Mistrzyni SS. Apostołow/ y Opiekunce Kościołá woiuiącego Naświetszey Pannie.

HIERONYMUS WIERZBOWSKI, Episcopus Fessensis, Suffraganeus Posnanień, Hymnum dicit Tibi, orans, vt Pontifici Maximo INNOCENTIO XII. Regi Nostro JOANNI, nec non Vniuersæ Christianitati dones longitudinem dierum, & pacis quietem, Poloniæ Tuæ vti Regina imperes. Omnibus deniq; in hoc Loco sancto sub Tuum Pallium confugientibus, sis clemens, & benigna Refugium & præsidium Mater & Hera.

Piąty Anioł máiący ná Chorągwi Iástrzembiec od Rodzonego Brátá Iáśnie Wielmożney Fundatorki z tákowym przybył okrzykiem: NICOLAUS WIERZBOWSKI, Castellanus Kowalscensis, exultat & canit gloriam tibi in hoc aduentu Tuo, ô altissima Sapientiæ Sedes, & Regis Regum semper augusta Parens, Virgo MARIA!

Zátym / Kazánie miał J. Xiądz Prokopowicz/ Kánonik y Káznodźieiá Pilecki bárzo godne/ wywodząc obszernie/ iáśnie y mądrze/ iáko ci/ co są w Szkáplerzu Swiętym/ pewni są wszelkiego dobrá: dawał godne Elogia Iáśnie Wielmożnym Fundátorom z okázyey Niewiasty Ewangeliczney do Chrystusá mowiącey: Beatus venter qui te portavit, wyliczáiąc Iáśnie Wielmożnych Fundatorow pobożność ku Mátce Boskiey; ktora po rożnych Kośćiołách świątobliwemi Dobrodźieystwy swoiemi iáko dobre naśienie/ y vrodzáyne drzewá zágęśćili. Winszował Zakonowi S. Canonicorum S. MARIÆ, że do nich Signum magnum z ták wielką Wielmożnośćią/ iáko do dawnego Dźiedźictwá swego przychodźi Mátká Boska/ ćiągnąca zá sobą Gloriam, Honorem, Virtutem, & Benedictionem, przyszłych pomnożenie Dobrodźieystw.

Ták tá pożądána Solennitas, w Dźień Ofiárowánia Pánny Przenaświetszey/ cum oblationibus hostiarum iáko Victima vociferationis szczęśliwy swoy odebrałá skutek/ quod speravimus, hoc vidimus, & manus nostræ attrectaverunt, in Gloria JESU Christi & MARIÆ Matris eius.

Die 22. Novembris Iáśnie Wielmożna Fundatorká Záduszne Nabożeństwo presencyą swoią przyozdobiłá.

Die 23. Novembris, Reverendissimus P. Commissarius ráno dźiękował w Zamku Iáśnie Wielmożnym Fundatorom/ cum facie præsentis ná ten czas Ordinis sui, zá wyświádczone Dobrodźieystwá ták te/ ktore ad ornamentum Domus DEI, iáko też y te/ ktore ad amplificandam Familiam Zakonu tego S. hoynie świadczyli. Ktore podźiękowánie/ wdźięcznie przyiąwszy Oboie Iáśnie Wielmożni Fundatorowie/ ćieszyli się ex Solennitate, ktorá się ad amussim vdáłá/ winszowáli sobie y Cáłemu Zakonowi Canonicorum S. MARIÆ, naprzod wielkiey Xiążęćiá JegoMośći Kárdynałá Protekcyi/ zá ktorego szczęśliwym in hoc Cœtu Oycowskiego Imienia wzywániem/ iáwnie accedunt multa bona. Deklárowáli dálsze obfite łáski swe Páńskie one (po niektorych vmowionych punktách) wyráźnie obiecuiąc że pozna też ten Zakon co my możemy. To vsłyszawszy Reverendissimus P. Commissarius deklárował wzáiemnie Iáśnie Wielmożnym Fundatorom/ że im więcey dla Chwały Bożey czynić będą/ tym więcey Naywyższego Páná obowięzuią/ á Zakon ten S. obligowány sobie wiecznie vczynią/ w czym zás obfitość vznánych Dobrodźieystw śiły swoie przewyższa/ to zá iák Naypretszym Xiążęćiá JegoMośći Kárdynałá vwiádomieniem solatia eius ex hoc gratiarum conflictu powźięte/ Iáśnie Wielmożnym

możnym Fundatorom przy codźiennych Modlitwách Zakonu tego/ większymi ykontentowániem będą. Vważáiąc zaś skutek łáski Naświetszey Mátki w sam Dźień tey S. Introdukcyi/ ten widźieliśmy z wielkim podźiwieniem nászym osobliwszy y iáwny/ że J. W. J M. P. Woiewodá Sendomierski/ będąc od kilku Niedźiel Pedágryczną ściśniony affekcyą/ ták/ że ledwie przez pokoy pridie tey Vroczystośći z wielką ćięszkośćią mogł prześć/ dniá tego puśćiwszy śie cále ná wolą y opiekę Mátki Boskiey/ szedł bez żadney pomocy zá Obrázem Mátki Szkáplerskiey z Zamku áż do Kośćioła OO. Kanonikow swoich bez odpoczynku/ dla czego/ sámym ták pobożnym vzdrowiony niewczásem/ nie tylko żadnego nie czuł pároxyzmu/ ále owszem zá pomocą Pánny Naświetszey zdrowszym/ y czerstwieyszym (iáko sam powiedá) zostáł.

A ták gdy tę życzliwość moię Swiętemu Kánonikow Naświetszey Pánny Zgromádzeniu świadczę/ że w Zniwie ich zá robotnikámi Chrystusowemi ite & vos in Vineam meam chodzący/ kłosy zbieram/ że w dźień wielkiey zápłáty/ quod iustum fuerit dabo vobis, przy większych łáskách Nayświetszych summách y grosze pozostałe táchuię/ nonne ex denario convenisti mecum. V stołu Naywyższego Páná/ pokorne u nog iego Nayświetszych szczenię/ dla tego Zakonu S. náznáczone odrobiny zbieram/ Nam & catelli de mensa Dominorum suorum vivunt. Tobie Pánu y Bogu moiemu codźiennie supplikuię/ żebyś in favoribus tuis ku tey Błogosławionych Męczennikow Fámiliey záczętych nieustáiąc/ co miłośćiwie záczałeś/ dobrotliwie dokończyć raczył/ quod cæpisti perficias. Dałeś Zakonowi temu S. przećiwko Brámom piekielnym ná vtrapienie Sponsæ militis, woiuiącego Kośćiołá twoiego S. otwártym/ większe niżeli Diámentowe śiły/ ktore áni krwią zgromádzonych do niego Báránkow twoich rozlána skruszyć śie dáły: dáłeś im tytuł dla wielkich zasług iego/ miedzy inszemi słowkámi/ wieki/ dáwność/ y Przywileie iego znáczącemi/ ten nád wszytkie pieszczoty delikátnieyszy/ że są Kánonicy S. MARYI, S. Mariæ Demetri de Urbe. ten ná wszytkie świátá Purpury w kolorze swoim y błasku pozornieyszy/ że iest Błogosławionych Męczennikow/ Beatorum Martyrum, podobno dla tego/ że co w Niebie Chor SS. Męczennikow/ powagą/ mieyscem/ ozdobą/ w Kośćiele twoim S. iest ten Zakon S. Dałeś mu ná ostátek (czy to dla tego że Oni są Dźiedźictwo twoie S. Hæreditas Sancta? czy dla tego że Oni są ná wieki Błogosłáwieni twoi/ Benedicti vos à Domino) Herby twoie kleynot/ KRZYZ Nayświetszy/ pod ktorym serce ich vstáwicznie niemal násládowániem Naświetszey Męki twoiey/ albo żalem/ álbo vćiśnieniem/ albo vulneribus obviis, częstokroć coarctantur, że kiedy przyidźie im czás/ onym co w pierwiastkách Kośćiołá S. służyli/ stánąć znowu/ post stillicidia spei, post respirij interstitia, w oczách Naświetszych twoich mestwem ná ten czás ich záwołasz do śiebie/ ite & vos ad Vineam meam, attrita placebunt. Nic w Wielkich dobrách twoich (dolny ten świát rozumiem) dármo nie iest; robáczek ieden/ átom naymnieyszy/ y ten ná okázyą pewną nápisány iest w Regestrze twoim; toć y to S. Zgromádzenie/ przez ták wiele Wiekow y Tyránow/ y záiádłych ná cáłość Fámiliey czásow nie strawione; ma v ćiebie swoy respekt/ dla ktorego/ pilniey niżeli Jonasz w Wielorobie záchowałeś. Zebyś pokazał co nieskończony Mocárzu w ludźiách/ w Niebie y Ziemi możesz/ przez owieczki twoie/ Pasce oves meas. Swiát peten Wilkow do śiebie zágnáłeś/ przez nieuczone rybitwy/ mądrość stworzoną pokonałeś/ przez vbogie Apostoły/ Mocárstwá/ Páństwá/ Krolestwá/ wszytkie świátá Káwálerye zwoiowałeś/ y tobie hołdownicze zrobiłeś/ z Mágdáleny grzeszącey pokutuiącą/ z Páwłá prześládowce/ Apostołá/ z Máttheusza Celniká/ vlubionego Vczniá/ w momenćie vczyniłeś/ á czemuż vrągáiący nie ćierpliwi y sądow twoich niewiádomi vbogiemu Zakonowi temu? Prá-

wicá skła-

wicá ſkłádáiąca mocarze z Stolice/ á podwyżſzáiąca pokorne/ może z tych ſá-
mych kiedy zechce (iáko y teraz ma po cześći) y mądre Doktory/ y Apoſtolſkie
męże/ y Swiętych Kontemplácistow/ y żarliwie w Duſz Ss. pozyſkániu prá-
cuiących/ ku ſwoiey Przenáświętſzey poczynić chwale. Oto y teráznieyſza Sto-
lice S. Apoſtolſkiey nád tym Zakonem S. Oycowſka Klemencia/ Xćia. J.M.
KARDYNAŁA przezorna Vigilántia/ Dobrodzieiow osobliwych pobożne
ku nim ſkłonienie/ residui ád extirpandos omnes defectus motus, y mnie
dobrze wiádomych ſerc do Zakonney doſkonáłośći/ niepłonne chęći y przedſię-
wzięćia/ ktoſz wie czy to nie ſą głoſem iuż Boſkim do tey Oblubienice wołáią
Jam hyems tranſijt, imber ambijt & receſſit, ſurge amica mea & veni?
Dla tegoż/ o Wielki Rządco świátá! y nákłonićielu ſerc ludzkich/ ſpráwuy
ku tym vbogim twoim dobroczynne ſercá/ nie dla nich/ ále dla nieſkończoney
Chwały twoiey. Widziſz álbowiem/ y nam to widźieć dáieſz/ iáko więcey
z vbogich lepianek/ niżeli z wyśmienitych y nád Páłace wynieśleyſzych Murow
SS. twoich bywáło Męczennikow/ Wyznawcow/ Pánien. Co Swięći Pá-
tryárchowie/ vboſtwem/ ſkárbow/ doſtátkow/ poſtámi y mortyfikacyámi ſwo-
iemi dla náſtępuiących vłomnieyſzych ſynow zgotowáli wygodą: to bogátſi
ſynowie/ álbo po cześći/ álbo cále ſtráćili. O Zakony SS. nie bogátym/ nie
świátowym/ ále Swiętym/ y vbogim Pátryárchom wáſzym/ ták wielkie Du-
chowne y docześne doſtáły ſie dobra/ y nie ináczey ie/ tylko żywotá świątobli-
wośćią/ y Chryſtuſowym vboſtwem vtrzymáć możećie. A przeto y Zakonowi
temu S. day Pánie miłość nadewſzytko twoie/ day łáſki twoie/ day nienáwiść
pompy świátá/ y tego wſzytkiego co nie ieſt z toba/ á potym victui eorum
tribuens neceſſaria, Dobrodzieiom ich bądź miłośćiw/ gdy oni/ co iednemu
z nich vczynili/ tobie vczynili.

Ty zaś Zakonie Prześwietny! Audi vocem Excelſi, porwi ſie z łożá two-
iego/ ſurge, idź tám gdzie ći Bog iść każe ku chwale ſwoiey ſequere, wſtę-
puy znowu czerſtwo y żywo w ſtopy SS. Pátryárchow y Przodkow w Chry-
ſtuſie twoich Veni. A nadewſzytko nie ſámych in Cenſu gloriæ tachutac SS.
Kletow/ Męczennikow/ Cyriakow/ Reginaldow/ Demetriuſzow/ Liberiuſzow/
Konceſſow y Giedroyćiow twoich/ ſam też żywe ich w ſobie pokázuy rytraty.
Miey przed oczymá ſwemi/ żeś ieſt Sukceſſor Ss. Krew Męczennikow/ pierś
Auguſtyná S. Kánonik Naświętſzey Pánny/ Niebem drugim ná ktorym pokázá-
ny ieſt naypierwey Zakon Syná Człowieczego/ Zrzenica Xćia J. M. KARDY-
NAŁA, Proſpektem Dobrodzieiow/ żyi w dáney tobie teſtámentem od
B. Michałá Giedroyćiá iednośći/ Agnoſce dignitatem tuam, &
degeneri converſatione, noli in veterem redire vilitatem.

